

25. Onze tuinbouw uit de lucht

door Ir P. Buringh

Overdruk uit: *De Tuinbouw 1*, (9), 1946

De Nederlandse tuinbouw bestaat uit verschillende onderdelen, welke ieder voor zich een eigen karakter dragen. De meeste tuinders hebben zich in de loop der jaren gespecialiseerd in een bepaalde richting in de tuinbouw.

Deze specialisatie draagt meestal een regionaal karakter, waardoor bepaalde tuinbouwstreken zijn ontstaan, in welke men zich heeft toegelegd op het kweken van bepaalde gewassen, zo bijvoorbeeld van fruit, groenten onder glas of in de volle grond, bloembollen, bloemen enzovoorts.

Elk tuinbouwgebied heeft zich ontwikkeld in een bepaalde richting, meestal tengevolge van verschillende factoren. Eén der factoren is wel geweest de geschiktheid van de grond voor bepaalde cultures. Zo ontstonden dus specifieke tuinbouwcentra, die hun bijzondere karakter ontleen aan het landschap en de bodem, die in nauwe samenhang met elkaar staan.

Ieder kent de grote verschillen tussen de fruitcentra van de rivierkleistreken en de glascultures van het Westland, de bollenstreken van Hillegom en Lisse of de bloemeteelt van Aalsmeer. Uit allerlei beschrijvingen en uit de statistieken blijkt eveneens, dat er grote verschillen bestaan. De statistieken leveren ons veel cijfermateriaal, dat vaak moeilijk te verwerken is. Een veel levendiger beeld kunnen wij van de verschillende tuinbouwcentra verkrijgen, indien we deze bezoeken. Voor vele practijkmensen is dit echter een bezwaar, zodat wij naar een ander middel hebben gezocht om een indruk te krijgen van de tuinbouw in verschillende delen van Nederland. De luchtfotografie, één der modernste hulpmiddelen voor allerlei takken van wetenschap, biedt ons hiertoe de gelegenheid.

Sinds enkele tientallen jaren heeft men van de luchtfotografie gebruik gemaakt, hoofdzakelijk voor het maken van kaarten en voor militaire verkenningen. De K.L.M. maakte voor dit doel reeds tal van foto's van ons land. In de achter ons liggende oorlogsjaren hebben ook de geallieerden een dankbaar gebruik van de luchtfotografie gemaakt. De Royal Air Force maakte bij de opmars in ons land honderdduizenden luchtopnamen, waarvan een aanzienlijk deel zich thans in het bezit bevindt van de Stichting voor Bodemkartering te Wageningen, die ze gebruikt bij het maken van bodemkaarten. Op sommige luchtfoto's zijn vele bodemverschillen, die voor de plantengroei van betekenis zijn, duidelijk zichtbaar, waardoor het vaak gemakkelijk is om grenzen tussen verschillende bodemtypen en grondsoorten vast te stellen.

De betekenis van de bodemkartering, waarbij dus de bodemverschillen worden opgespoord en in kaart gebracht, voor de Nederlandse tuinbouw werd reeds eerder door Prof. Dr C. H. Edel-

Foto 1. Bloembollencentrum Hillegom. (Hoofdst. III, 25).

Bulbgrowing area near Hillegom. (Chapter III, 25).

Opn. Geall. Luchtmacht, 30 Nov. 1944, Schaal 1 : 7600. Archief S.v.B.

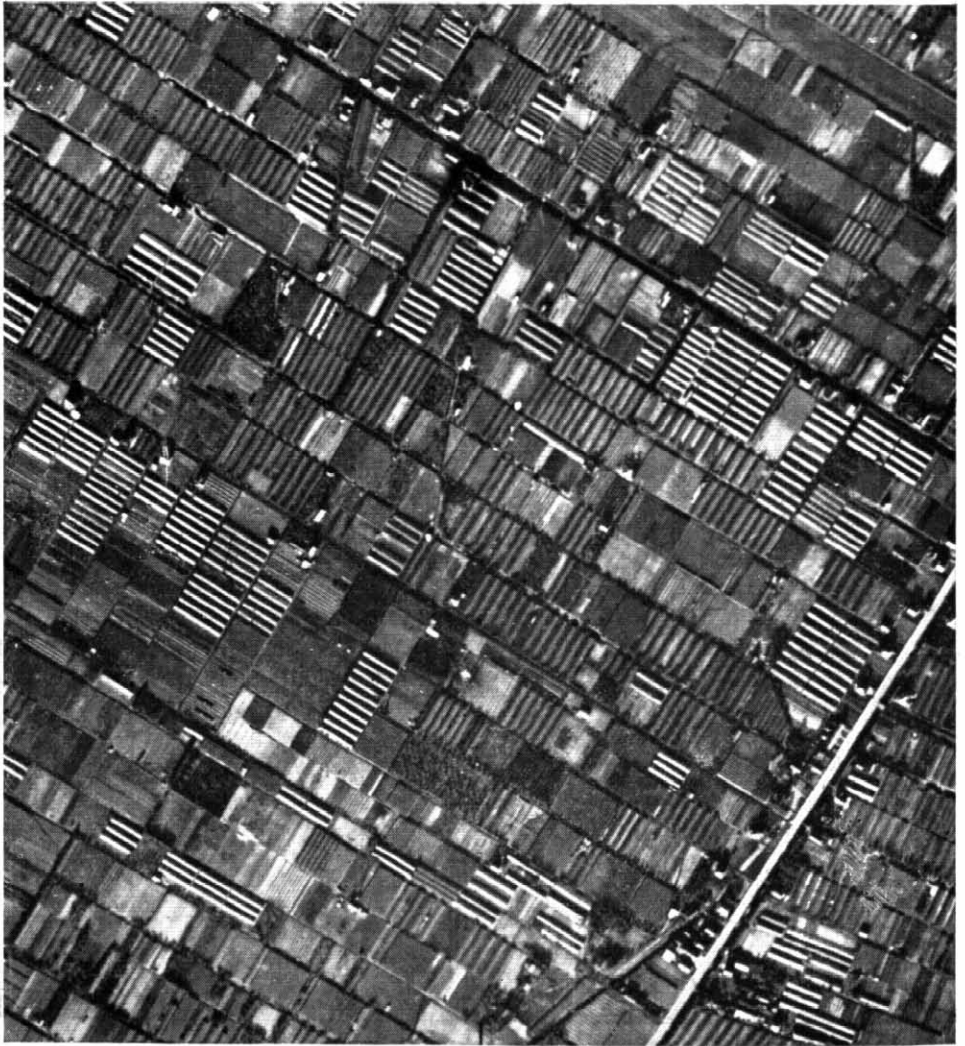

Foto 2. Tuinbouwcentrum Westland, Wieringen.

Horticultural district of the Westland.

Opn. Geall. Luchtmacht, 6 Oct, 1944. Schaal 1 : 7600. Archief S.v.B.

Foto 3. Tuinbouw ten zuiden van Amsterdam.

Horticulture near the town of Amsterdam.

Opn. Geall. Luchtmacht, 7 April 1945. Schaal 1 : 7600. Archief S.v.B.

man in dit tijdschrift (zie Hfdst. III, 18) uiteengezet. In het genoemde artikel zijn tevens een tweetal luchtfoto's opgenomen, waarop bodemverschillen staan afgebeeld. Eén der foto's geeft ons ook een indruk van een fruitteeltgebied in de rivierkleistreek.

Onze bloembollencultuur ziet er vanuit de lucht weer anders uit, zoals uit foto 1, die bij Noordwijkerhout werd genomen, blijkt. In het centrum van de foto ziet men de bekende zanderij van de kalkzandsteenfabriek te Hillegom. Reeds heeft deze zanderij een aanzienlijk oppervlak nieuw bollenland opgeleverd, terwijl men oostelijk van de Herenweg het oudere bollenland met een minder regelmatige percelering ziet. Deze foto geeft tevens een indruk van de manier, waarop de mens in de natuur ingrijpt om gronden te maken, die voor bepaalde cultures geschikt zijn.

Nog meer heeft de mens in het natuurlijk plantenproductieproces ingegrepen door kassen te bouwen, waardoor de tuinder onafhankelijk werd van het weer. Foto 2, die werd opgenomen boven het Westland, laat ons duidelijk zien, hoe hier met de grond wordt gewoekerd en hoe elk hoekje wordt benut. De tuinbouw wordt hier haast tot industrie en de luchtfoto is bijna gelijk aan die van een groot fabrieksterrein.

De voorziening met groenten van een grote stad eist veel zorg. Bijna elke stad heeft in haar onmiddellijke nabijheid een tuinbouwgebied. Foto 3 demonstreert dit voor Amsterdam-Zuid, terwijl op dezelfde foto eveneens het volkstuintencomplex van de hoofdstad voorkomt. Vooral in de afgelopen jaren hebben deze tuinen veel groenten en fruit voor de stadsbewoners geleverd.

Deze fotoserie gaf ons in vogelvlucht een inzicht in het geheel verschillend karakter van enige Nederlandse tuinbouwcentra. Zij moge tegelijk demonstreren hoe nauw het landschap en de bodem hiermee verbonden zijn.

Summary.

25. Our Horticulture, as seen from the Air

With the help of four aerial photographs of different horticultural centers in Holland, the totally different character of these areas is shown. This illustrates the close connection of soil-condition with different branches of horticulture.

Fig. 1 shows a complex of peaty islands near Aalsmeer with the greenhouses, in which the world-famous flowers are cultivated.

Our bulb-growing industry is of much importance. Only special soils behind the dunes along the North Sea are suitable for this purpose. Fig. 2 gives an excellent impression of the way in which these soils are created by the leveling of the dunes.

Fig. 3 was taken of the Westland, the most important horticultural area in Holland, with its well-known greenhouses. They give the impression of a manufacturing-district.

Every large town is surrounded by horticulture. Fig. 4 shows a part of the horticulture around Amsterdam, with a part of the allotment-gardens complex south of the railway.

26. Een en ander over de bodemgesteldheid van de gemeente Westdongeradeel

door Ir L. Wartena

Overdruk uit: Tijdschrift van het Koninklijk Nederlandsch Aardrijkskundig Genootschap, Deel LXIII, 4 — 1946

Inleiding.

De gemeente Westdongeradeel ligt in de zgn. bouwhoek van Friesland, ten Noorden van Dokkum. Hoewel ongeveer de helft van de oppervlakte cultuurgrond als grasland in gebruik is, en de bedrijven merendeels gemengd zijn, liggen deze gronden niet door elkaar. De tendens is te bespeuren: bouwland in het Noorden, grasland in het Zuiden van de gemeente. Natuurlijk is dit slechts een tendens en komen er afwijkingen voor, die hieronder besproken zullen worden. De meeste wegen en dorpen liggen op de hogere gedeelten, die als bouwland in gebruik zijn. Dit heeft tot gevolg, dat men bij het doorkruisen van de gemeente sterk de indruk krijgt dat er veel meer bouwland dan „greide” (grasland) is.

Omtrent de begrenzing zijn de volgende bijzonderheden te vermelden. De oostelijke grens wordt gevormd door het riviertje de Peasens, dat de grens met Oostdongeradeel vormt. Van dit riviertje is ook de naam der beide gemeenten afkomstig: de Peasens heette vroeger Donger of Donga (1). Aan de zuidelijke grens vallen de „enclaves” van de gemeente Dantumadeel ten Noorden van de Dokkumer Ee op, welke tot de oude bezittingen van het klooster Klaarkamp, dat vroeger onder Rinsumageest stond, behoorden. Na de opheffing bleven de bezittingen van dit klooster onder de Grietman van Dantumadeel ressorteren (2).

Alle dorpen in de gemeente liggen op terpen, terwijl er ook nog enkele terpen tussen liggen waarop geen dorp is gebouwd. De terpen zijn op bijgaand kaartje aangegeven.

De meeste bedrijven vallen in de grootte-klasse 20-40 ha en zijn merendeels gemengd. Hiernaast komt een vrij groot aantal kleine bedrijven voor. Deze kleine boeren, „gaardeniers” geheten, wonen gewoonlijk in het dorp en hebben om het dorp kleine percelen zeer goede grond. Hun bedrijf wijkt geheel af van het gemengde landbouwbedrijf in deze streek. Het staat op de grens van intensieve landbouw en grove tuinbouw. Om Nes heen vindt men nogal wat tuinbouw: druiven, tomaten en tulpen. De percelen